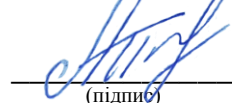

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

“22” червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Вікова та геронтопсихологія»

циклу загальної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:
2020-2021 навчальний рік Протокол від «18» червня 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Вікова та геронтопсихологія» сприяють розвитку професійного мислення у здобувачів вищої освіти. Актуальність даного курсу визначається необхідністю врахування в професійній діяльності вікової специфіки психічного розвитку людини. Тому ознайомлення здобувачів вищої освіти з науковими підходами до проблеми психічного розвитку в різних школах і напрямках (вітчизняних і зарубіжних), віковими особливостями психічних процесів, провідними чинниками розвитку особистості, факторами, закономірностями та механізмами психічного розвитку, що обумовлюють і пояснюють вікові психологічні зміни в онтогенезі в цілому і на різних його етапах є важливим елементом в системі професійної підготовки психологів.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі питання розглядаються не лише теоретично, а й практично у вигляді розв'язування психологічних задач.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Ушакова Ірина Михайлівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – +38(057)-707-34-74.
E-mail	Ushakova@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- психологічні особливості особистості на різних етапах вікового розвитку та професіоналізації; - психологія навчання та підготовки спеціалістів до роботи в екстремальних ситуаціях та особливих умовах; - надання психологічної допомоги різним категоріям громадян в різних умовах.
Професійні здібності*	- професійні знання і значний досвід роботи в закладах вищої освіти
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Ушакова І.М. Геронтопсихологія. Підручник. (гриф МОН). Х.: Міськдрук, 2014. 236 с.

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом навчального року щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435 (за

попередньою домовленістю). В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: загальна психологія.

Постреквізити: педагогічна психологія та педагогіка, соціальна психологія, психологія сім'ї, основи психологічної практики.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: теоретичне та практичне вивчення закономірностей онтогенезу психіки, психічних особливостей людини на кожному віковому етапі розвитку та специфіки психологічної роботи з дітьми, дорослими та старими людьми.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями, які дадуть їм можливість працювати з різними віковими категоріями;
- вплинути на розумовий та емоційний розвиток курсантів та студентів;
- допомогти їм у вирішенні проблеми професійного самовизначення.
- розширити та поглибити теоретичні знання здобувачів вищої освіти стосовно особливостей психічних процесів;
- сформувати у курсантів та студентів навички та уміння психологічного дослідження вікових особливостей;
- сприяти розвитку у курсантів та студентів уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки;
- укріплювати позитивну учбову мотивацію.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Знання:

- Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень
- Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять у навчанні та професійної діяльності

Вміння:

- Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів застосування інноваційних підходів.

Комунікація:

- Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності
- Здатність ефективно формувати комунікативну стратегію

Автономія та відповідальність:

- Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за

прийняття рішень у непередбачуваних умовах

- Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

Програмні результати навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

6. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2-й
Семестр	4-й
Обсяг кредитів ЄКТС	6
Загальна кількість годин	180 год.
Лекції	6 год.
Практичні, семінарські	4 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	170 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

7. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тема та її зміст	Вид навчальних занять
Тема 1.1. Предмет, проблеми та методи вікової психології <ol style="list-style-type: none"> 1. Вікова психологія як наука. 2. Основні проблеми та завдання вікової психології. 3. Психологічний вік як об'єкт вікової психології. 4. Структура вікової психології. 5. Методи психології вікового розвитку. 	Лек. – 2 год. СР – 12 год.
Тема 1.2. Закономірності і динаміка психічного розвитку в онтогенезі <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття психічного розвитку. 2. Детермінанти та рушійні сили психічного розвитку. 3. Критичні та літичні періоди розвитку. 4. Закони психічного розвитку. 5. Навчання, виховання і розвиток психіки. 6. Поняття про сенситивні періоди розвитку. 	СР – 12 год.
Тема 1.3. Історичний нарис розвитку вікової психології як науки <ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення та початкові етапи розвитку вікової психології. 2. Зарубіжні теорії вікового розвитку. 3. Основні підходи до вікового розвитку у вітчизняній науці. 	СР – 12 год.
Тема 1.4. Проблема періодизації психічного розвитку. <ol style="list-style-type: none"> 1. Підстави періодизації розвитку психіки та особистості. 2. Періодизації за зовнішньою ознакою. 3. Періодизації на основі одного критерію як умовної ознаки. 4. Періодизації на основі суттєвих ознак розвитку. 	СР – 12 год
Тема 2.1. Пренатальний розвиток та народження. <ol style="list-style-type: none"> 1. Періоди пренатального розвитку та їх характеристика. 2. Вплив середовища на пренатальний розвиток. 3. Народження та його вплив на подальший розвиток психіки. 4. Перинатальні матриці. 	СР – 10 год.
Тема 2.2. Психічний розвиток немовляти. <ol style="list-style-type: none"> 1. Криза новонародженості та її подолання. 2. Основні лінії розвитку рухів немовляти. 3. Етапи формування передумов мовлення в перший рік життя дитини. 4. Пізнавальний розвиток немовляти. 5. Новоутворення першого року життя. Криза одного року. 	СР – 10 год.
Тема 2.3. Особливості раннього дитинства. <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток мовлення дитини до 3-х років. 2. Розвиток предметних дій у ранньому дитинстві. 	ПЗ – 2 год. СР – 10 год.

<ul style="list-style-type: none"> 3. Поява нових видів діяльності. 4. Пізнавальний розвиток дитини від 1 до 3 років. 5. Криза трьох років: симптоми та подолання. 	
<p>Тема 2.4. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Гра як провідний вид діяльності дошкільника. 2. Розвиток пізнавальних процесів дошкільника. 3. Розвиток особистості дитини. 4. Основні новоутворення дошкільного віку. 	СР – 14 год.
<p>Тема 3.1. Психологічна готовність до навчання у школі.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Короткі підсумки дошкільного розвитку. 2. Компоненти психологічної готовності до школи. 3. Критерії готовності до шкільного навчання фізичного, розумового, особистісного та соціального розвитку дитини. 4. Питання діагностики готовності до шкільного навчання. 	СР – 6 год.
<p>Тема 3.2. Психологія молодшого школяра.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Проблеми початкового періоду навчання у школі. 2. Учбова діяльність, її структура та динаміка в молодшому шкільному віці. 3. Зміст та основні напрями розвитку пізнавальної сфери дитини молодшого шкільного віку. 4. Роль дорослого та однолітка у психічному розвитку молодшого школяра. 	СР – 10 год.
<p>Тема 3.3. Криза підліткового віку.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Психологічні теорії підліткового віку. 2. Фізичний розвиток підлітка. 3. Психосоціальний розвиток у підлітковому віці. 4. Розвиток пізнавальних процесів. 5. Формування особистості підлітка. "Почуття дорослості" та його прояви у підлітковому віці. 	Лек. – 2 год. СР – 12 год.
<p>Тема 3.4. Психологія юності</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Юність як перехідний до дорослості етап. 2. Стадії ранньої та пізньої юності: порівняльна характеристика. 3. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність віку. 4. Особистісний розвиток у юнацькому віці. 5. Розвиток інтелектуальної сфери в юнацькому віці. 	СР – 10 год.
<p>Тема 4.1. Психологічні особливості дорослої людини</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Молодість та її загальна характеристика. 2. Поняття «біографічних» та «нормативних» криз. Можливості їх подолання. 3. Фізичний, когнітивний та психосоціальний розвиток у період середньої дорослості. 4. Розвиток особистості дорослої людини. 	Лек. – 2 год. СР – 18 год
<p>Тема 4.2. Психологія старіння та старості.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Характеристика стадій геронтогенезу. 2. Теорії старіння та старості. 3. Типи старіння та старості. 4. Когнітивні особливості людей похилого та старого віку. 5. Механізми компенсації можливого зниження інтелектуальних функцій в пізні вікові періоди. 6. Загальна характеристика емоційної сфери старіючої людини. 	ПЗ – 2 год. СР – 22 год

7. Мотиваційно-потребнісна сфера старої людини.	
8. Типології особистості в похилому віці.	
9. Соціально-психологічні аспекти старіння.	
10. Проблеми здоров'я та танатологія в старості.	
Всього	180 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

8. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Ушакова І.М. Вікова психологія. Курс лекцій. [Електронний варіант] Харків: НУЦЗУ, 2015. (електронна бібліотека НУЦЗУ)
2. Ушакова І.М. Геронтопсихологія. Підручник. Х.: НУЦЗУ, 2014. (електронна бібліотека НУЦЗУ+ бібліотека НУЦЗУ)

Допоміжна

1. Заброцький М.М. Вікова психологія. К., 1998. (бібліотека НУЦЗУ)
2. Крайг Г. Психологія розвитку. СПб.: 2000. (бібліотека НУЦЗУ)
3. Мухина В.Ф. Возрастная психология. Феноменология развития. М., 2007. (бібліотека НУЦЗУ)
4. Сергеевкова О.П. Вікова психологія. К.: 2012.

9. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Вікова та геронтопсихологія» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – накопичувальна шкала – 100-бальна;
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна).

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
Відвідування та робота на занятті: лекції (3)	6
ПЗ (2)	4
Контрольна робота*	30
Методика*	10
Ведення робочого зошита*	10
<i>Усього – максимум за поточний контроль</i>	60
Підсумковий контроль - екзамен (максимум)	40
<i>Разом за всі види навчальної роботи</i>	100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:
- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;

- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському та практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів):

5 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

4 бали - здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, але може зробити 2-3 незначні помилки;

3 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

2 бали - здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки. Кожна неперездана двійка - -2 бали.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мовлення, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури, вміння навести приклади та застосувати на практиці теоретичні знання при розв'язуванні задач, аналітичні міркування, вміння робити порівняння і висновки.

Контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення домашньої письмової роботи.

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох теоретичних та двох практичних завдань. Відповідь має містити теоретичні дані стосовно проблеми, якої торкається питання та практичні рекомендації стосовно пропонуванних задач.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

25-30 балів – повністю розкрито всі три теоретичні питання, наведено приклади та вирішено практичні задачі, виконана і повністю описана методика;

15-24 балів – повністю розкрито всі три теоретичні питання, наведено приклади та вирішено практичні задачі і, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-14 балів – дано відповідь на теоретичні питання або виконано завдання, але не всі;

1-4 бали – частково розкриті певні питання, але допущено суттєві помилки;

0 балів – відповідь відсутня.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно та письмово представити звітний матеріал.

Завдання до контрольних робіт

Завдання 1. Дати коротку відповідь (1-2 сторінки друкованого тексту) на теоретичне питання кожного модуля, яке відповідає номеру у списку групи.

Модуль 1. Закономірності психічного розвитку

1. Предмет і завдання вікової психології.
2. Структура вікової психології. Її зв'язок з іншими науками.
3. Основні проблеми вікової та геронтопсихології.
4. Методи ВГПс. Формуючий експеримент – основний метод.
5. Критичні та літичні періоди психічного розвитку. Їх характеристика.
6. Поняття "вік" та його розуміння у віковій психології.
7. Історичний розвиток зарубіжної вікової психології.
8. Розвиток вітчизняної вікової психології.
9. Українська вікова психологія.
10. Внесок Л.С. Виготського у розвиток психологічної науки.
11. Концепції спонтанного (еволюційного) розвитку психіки.
12. Соціологізаторські підходи до психічного розвитку.
13. Теорія розвитку психіки як конвергенції двох факторів.
14. Концепція психічного розвитку Ж. Піаже. Її аналіз.
15. Психоаналітичні концепції психічного розвитку. Роботи А. Фрейд та М. Кляйн.
16. Значення робіт Е. Еріксона для психології вікового розвитку.
17. Умови, фактори та рушійні сили психічного розвитку.
18. Поняття "соціальна ситуація розвитку".
19. Закони психічного розвитку.
20. Проблема співвідношення навчання, виховання та розвитку у сучасній психології.
21. Поняття "зона найближчого розвитку" та його обґрунтування.
22. Характеристика сенситивних періодів розвитку.
23. Проблема провідної діяльності у психології.
24. Поняття новоутворень у віковій психології.
25. Основні класифікації періодизацій психічного розвитку.
28. Проблема періодизації психічного розвитку у зарубіжній психології.
27. Проблема періодизації психічного розвитку у вітчизняній психології.
28. Конкретні періодизації психічного розвитку.

Модуль 2. Дитяча психологія

1. Періоди пренатального розвитку та їх характеристика.
2. Вплив середовища на пренатальний розвиток.
3. Досвід народження та його вплив на подальший розвиток дитини.
4. Перинатальні матриці.
5. Криза новонародженості та способи її згладжування.
6. Безумовно рефлексорний характер поведінки новонародженого.
7. Комплекс поживлення.

8. Пізнавальний розвиток дитини першого року життя.
9. Оволодіння немовлям рухами та діями.
10. Розвиток передумов становлення мовлення у немовлят.
11. Емоційне спілкування з дорослим – провідний вид діяльності немовляти.
12. Дитячий госпіталізм: причини виникнення, симптоми та подолання.
13. Криза 1-го року: її ознаки та подолання.
14. Основні новоутворення раннього дитинства.
15. Особливості предметних дій у ранньому віці. Види дій з предметами.
16. Розвиток малювання дитини у перші роки життя.
17. Раннє дитинство – сенситивний період засвоєння мовлення.
18. Етапи розвитку мовлення в ранньому віці.
19. Складові розвитку особистості дитини раннього віку.
20. Криза 3-х років: симптоми та подолання.
21. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку.
22. Психологічна характеристика ігрової діяльності.
23. Знакова функція свідомості та її розвиток в ігровій діяльності.
24. Розвиток гри у дошкільному віці. Її значення для психічного розвитку дошкільника.
25. Розвиток продуктивних видів діяльності, поява трудової та учбової діяльності.
26. Розвиток малювання та зображувальної діяльності в дошкільному віці.
27. Розвиток пізнавальних процесів дитини 3-7 років.
28. Загальна характеристика розвитку особистості в дошкільному віці.
29. Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника.
30. Основні новоутворення дошкільного віку.

Модуль 3. Психологія школяра

1. Поняття психологічної готовності до навчання у школі.
2. Компоненти психологічної готовності до навчання у школі та їх характеристика.
3. Проблема готовності до школи шестирічних дітей.
4. Питання діагностики готовності дитини до шкільного навчання.
5. Криза 7-ми років: її прояви та можливості подолання.
6. Учбова діяльність як провідний вид діяльності у молодшому шкільному віці.
7. Зміни, що відбуваються у пізнавальних процесах молодшого школяра.
8. Особливості спілкування з однолітками та дорослими у молодшому шкільному віці.
9. Основні напрями особистісного розвитку дітей 7-11 років.
10. Новоутворення молодшого шкільного віку.
11. Соціальна ситуація розвитку підлітка.
12. Теорії підліткового віку.
13. Психосексуальний розвиток та пов'язані з цим проблеми.
14. Почуття дорослості та напрями його реалізації у підлітковому віці.
15. Особливості розвитку пізнавальних процесів та учбової діяльності підлітків.
16. Розвиток самосвідомості – центральний психічний процес перехідного віку.
17. Формування особистості у підлітковому віці.
18. Акцентуації характеру підлітків.
19. Афект неадекватності та його характеристики.
20. Особливості спілкування дівчат та хлопців з однолітками.
21. Емансипація від дорослих – основа взаємодії з батьками, вчителями та іншими дорослими у підлітковому віці.
22. Основні новоутворення підліткового віку.
23. Психологія "важкого" підлітка. Причини виникнення різних форм відхиляючої поведінки.

24. Загальна характеристика ранньої юності.
25. Учбово-професійна діяльність – провідний вид діяльності цього вікового періоду.
26. Професійна орієнтація та самовизначення.
27. Формування світогляду, власних уявлень про навколишній світ та про себе у ранній юності.
28. Спілкування та емоційне життя в старшому шкільному віці.
29. Основні новоутворення ранньої юності.
30. Юність як перехідний період до дорослості.
31. Інтелектуальний розвиток у юності.
32. Розвиток особистості у юності.

Модуль 4. Психологія дорослості та геронтопсихологія

1. Стадії дорослості та їх характеристика.
2. Ознаки дорослості.
3. Молодість як стадія розвитку дорослої людини.
4. Поняття зрілості та його розуміння у психології.
5. Феномен "акме" та акмеологія.
6. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність у період дорослості.
7. Розвиток особистості дорослої людини.
8. Нормативні кризи дорослості та їх характеристика.
9. Особливості розвитку когнітивних функцій в період дорослості.
10. Характеристика стадій геронтогенезу.
11. Теорії старіння та старості.
12. Типи старіння та старості.
13. Когнітивні особливості людей похилого та старого віку.
14. Механізми компенсації можливого зниження інтелектуальних функцій в пізні вікові періоди.
15. Загальна характеристика емоційної сфери старіючої людини.
16. Мотиваційно-потребнісна сфера старої людини.
17. Типології особистості в похилому віці.
18. Соціально-психологічні аспекти старіння.
19. Проблеми здоров'я та танатологія в старості.
20. Фактори активного довголіття.

Завдання 2. Заповнити робочий зошит з курсу.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен білет складається з трьох питань теоретичного або практичного характеру. Відповідь здобувача оцінюється за повнотою та відповідністю науковим положенням про означену проблему.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 40 балів):

30-40 балів – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, допускаються незначні помилки;

20-29 балів - здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, але може зробити кілька незначних помилок;

10-19 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми. Правильно дана відповідь на одне питання, інші – частково;

1-9 балів - здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки.

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

1. Предмет і завдання вікової психології.
2. Структура вікової психології. Її зв'язок з іншими науками.
3. Основні проблеми вікової та геронтопсихології.
4. Методи ВГПс. Формуючий експеримент – основний метод.
5. Критичні та літичні періоди психічного розвитку. Їх характеристика.
6. Поняття "вік" та його розуміння у віковій психології.
7. Історичний розвиток зарубіжної вікової психології.
8. Розвиток вітчизняної вікової психології.
9. Українська вікова психологія.
10. Внесок Л.С. Виготського у розвиток психологічної науки.
11. Теорії психічного розвитку.
12. Концепція психічного розвитку Ж. Піаже. Її аналіз.
13. Значення психоаналітичних концепцій для психології вікового розвитку.
14. Умови, фактори та рушійні сили психічного розвитку.
15. Поняття "соціальна ситуація розвитку".
16. Закони психічного розвитку.
17. Проблема співвідношення навчання, виховання та розвитку у сучасній психології.
18. Поняття "зона найближчого розвитку" та його обґрунтування.
19. Характеристика сенситивних періодів розвитку.
20. Проблема провідної діяльності у психології.
21. Поняття новоутворень у віковій психології.
22. Основні класифікації періодизацій психічного розвитку.
23. Конкретні періодизації психічного розвитку.
24. Періоди пренатального розвитку та їх характеристика.
25. Досвід народження. Перинатальні матриці.
26. Криза новонародженості та способи її згладжування.
27. Безумовно рефлексорний характер поведінки новонародженого.
28. Комплекс поживлення.
29. Пізнавальний розвиток дитини першого року життя.
30. Оволодіння немовлям рухами та діями.
31. Оволодіння передумовами мовлення.
32. Емоційне спілкування з дорослим – провідний вид діяльності немовляти. Дитячий госпіталізм.
33. Криза 1-го року: її ознаки та подолання.
34. Основні новоутворення раннього дитинства.
35. Особливості предметних дій у ранньому віці. Види дій з предметами.
36. Розвиток малювання дитини у перші роки життя.
37. Етапи розвитку мовлення в ранньому віці.
38. Складові розвитку особистості дитини раннього віку.
39. Криза 3-х років: симптоми та подолання.
40. Психологічна характеристика ігрової діяльності. Її розвиток та значення для психічного розвитку дитини

41. Розвиток продуктивних видів діяльності, поява трудової та учбової діяльності в дошкільному віці.
42. Розвиток малювання та зображувальної діяльності в дошкільному віці.
43. Розвиток пізнавальних процесів дитини 3-7 років.
44. Загальна характеристика розвитку особистості в дошкільному віці.
45. Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника.
46. Основні новоутворення дошкільного віку.
47. Поняття психологічної готовності до навчання у школі.
48. Криза початку шкільного навчання: її прояви та можливості подолання.
49. Учбова діяльність як провідний вид діяльності у молодшому шкільному віці.
50. Особливості спілкування з однолітками та дорослими у молодшому шкільному віці.
51. Зміни, що відбуваються у пізнавальних процесах молодшого школяра.
52. Основні напрями особистісного розвитку дітей 7-11 років.
53. Новоутворення молодшого шкільного віку.
54. Теорії підліткового віку.
55. Психосексуальний розвиток та пов'язані з цим проблеми.
56. Почуття дорослості та напрями його реалізації у підлітковому віці.
57. Особливості розвитку пізнавальних процесів та учбової діяльності підлітків
58. Розвиток самосвідомості та формування особистості у підлітковому віці.
59. Акцентуації характеру. Характеристика та форми роботи з акцентуйованими підлітками.
60. Афект неадекватності та його характеристики.
61. Особливості спілкування дівчат та хлопців з однолітками.
62. Емансипація від дорослих – основа взаємодії з батьками, вчителями та іншими дорослими
63. Основні новоутворення підліткового віку.
64. Психологія "важкого" підлітка. Причини виникнення різних форм відхиляючої поведінки.
65. Загальна характеристика ранньої юності.
66. Учбово-професійна діяльність – провідний вид діяльності ранньої юності.
67. Професійна орієнтація та самовизначення.
68. Формування світогляду, власних уявлень про навколишній світ та про себе у юності.
69. Спілкування та емоційне життя у старшому шкільному віці.
70. Основні новоутворення ранньої юності.
71. Дорослість як психологічний період та її стадії.
72. Ознаки дорослості.
73. Юність як перехідний період до дорослості.
74. Молодість як стадія розвитку дорослої людини.
75. Поняття зрілості та його розуміння у психології.
76. Феномен "акме" та акмеологія.
77. Нормативні кризи дорослості та їх характеристика.
78. Теорії старіння та старості.
79. Основні когнітивні зміни в період старості.
80. Особистість та старіння. Типи особистості старих людей.
81. Соціально-психологічні аспекти старіння.
82. Проблеми здоров'я та танатологія в старості.
83. Фактори активного довголіття.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

10. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне самостійне виконання контрольної роботи.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.

3. Обов'язкове виконання методики (надання звіту про її проведення) та ведення робочого зошита.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про кількість накопичених ним балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні контрольної роботи до захисту допускаються роботи, які містять не менше 40 % оригінального тексту при перевірці на плагіат.

6. Обов'язковим є ведення та виконання завдань у робочому зошиті, який після перевірки повертається здобувачу.

Розробник:

доцент кафедри

психології діяльності в особливих умовах

Ірина УШАКОВА